

Мал өсклгънд зооветспециалистһрин һилчинь өөдлүүлхмн

«1959-1965 джилмүдт СССР-н оһн-әмтнә эдл-ахун делгрлтин зуран контроһн тоогһин тускар» КПСС-н XXI хурт Н. С. Хрущевин кех докладин тезисмүдт мал-агърус өскдж делгрүүлгһнә тускар һигдж келгддһәнә:

«Мал өсклгһнә халхд ирх доһан джиһин ах төрһн — мах, үс, өндг болн һоос гаргългһиг икдүүлгһн болджана. Кердһән 1952-1958 джилмүдт мах гаргългһна өсөт джил болгһн дундлад дүнвүцүлхд (алгдсн чинһнүрәр) 500 мингһн тонн бәәсн болхла. 1959-1965 джилмүдт 1 сай 100 мингһ гар тонн болх зөвтә. Үсн — ирлцнгһгүгһәр — 3,1 сай тонн болн 5, 9 — 6, 6 сай тонн, һоосн — 18 мингһн тонн болн 33 мингһн тонн болхмн. Колхозмудар үкр болгһнас үс саадж авлгһн ядхдан 2600 килограмм күрч икдүүлгдхмн».

Эдл-ахун эн атгү ик төр күцәлгһнд Хальмг республикин малчһнр, цуг күч-көлсчһнр темдгтә демән тәвхнһ лавта.

Республикин хөн малин тонһ 1965 джилд 3 сай 201 мингһгһн 300 күрч өсх зөвтә. Бод мал 115,3 мингһгһнас 163,6 мингһгһнд күрч өсхмн. Республикин колхозмудар болн совхозмудар мах гаргългһн 2,5 холван, үс гаргългһн — 175,8 процент, һоос гаргългһн — 224 процент, өндг гаргългһн — 142,5 процент өсхмн.

Коммунистическ тосхлтин эрки чһнртә эн ик төрмүдиг диһлвртәгһәр күцәхһн төлә. Хальмг республикин цуг күч-көлсчһнр партин XXI хурт һерәдсн социалистическ дөрлдәнд орад, гүдһрлттә кевәр һоолддж, кишгтә джиргъл учрасн энгьк партидан, социалистическ төрскидән дуртагһан үзүлдж йовна.

Мал-агърус өсклгһнә кергт малин специалистһнр — зоотехникуд, малин эмчһнр, ямаран ик һилчтәгһһнһн келәд керг уга. Оһн малчһнр дунд түрүн һүүрин дамшлт тархадж, оһна малиг түргн йовудар өскдж, малин шим-шүүс икдүүлхнһ — малин специалистһнр болдг. Мел эдн түрүн һүүрин агрономическ болн зоотехническ наукин уял производств бүрдәдж оһна мал өсклгһнә культуриг өөдлүүлх зөвтә. Мах, һоос, үс гаргългһиг малин специалистһнр бүрдәмджин тодрха көдлмш угагһәр өөдлүлдж боһш уга. Зоотехническ-ветеринари көдлмш сәәнәр тәвгдснә аһд Черноземельск района «Черноземельский» совхоз, Приозери района «Сарпа» совхоз, Эһст балгһсна Ленинә һертә, «Победа», Стаһннә һертә колхозмуд, Яһалтинск района Кировин һертә кол-

хоз хөн болгһнасн 6—7,2 килограмм һоос авсмн.

Болв, республикин эдл-ахусар малин тохм яслгһна, һег үлү маһлин әрүл-менд харлгһна көдлмш дигтә-даратагһәр кегддж йовна гидж келдж болшго. Республикин керг совхозмудар, бүкл райодар оһн зүсн гемәс көлтә мал гарулгһн — зоотехническ-ветеринари көдлмш сулар тәвгдснә тускар, производств бүрдәлгһнд малин специалистһрин һилчһн дора кемдһәнд бәәхһн тускар герчлдһәнә.

Үлгүрһн, Приозери районд 1957 джиһин декабрь сарин һег шһнд бәәсн тугһлмудин 0,9 процентһ гарутсн болхла, 1958 джиһин бас эн цагт эн гару 1, 5 процент болсми; Эһст балгһсна «Буратинский» совхозин хөөнә гару һидн джиһин 6,3 процентәс эн джилд 17 процент болдж өссмн. Яһкульск района совхозмудар зугл ноябрь сарин дунд бүкл отар хөн — 856 хөн гарутсн бәәнә.

Кердһән малин специалистһрин һилчһн өөдән болад, оһн малчһнр, тус йилгъл хөөчһнр дунд тодрха зоотехническ-ветеринари көдлмш тасрхан угагһәр кегдәд, малин асрмдж, хәләвр сәәнәр тәвгдсн болхла, малин гару хол тату болх билә.

Мал-агърусиг хәләддж-харлгһиг, энүг улм икәр өскдж делгрүүлгһиг болн энүнә шим-шүүсһнһн икдүүлгһиг голлдж көдлх улснһ — хөөчһнр, үкрчһнр, оһн малчһнр болджана. Мах, һоос, үс гаргългһна төриг мел эдн хагһлна. Эн учрар хөөчһнрт, үкрчһнрт, цуг малчһнрт мал хәләддж асрлгһна сургьмдж өглгһн, эднә күч-көлс бүрдәлгһн, ил дөнһ-тусан күргалгһн — малин специалистһрин эрки, керг болдж тусх зөвтә.

Ода үвл әврәннһ зөвдән орад мал асрдж хәләлгһнә хамгин даалгьврта цаг ирчкв. Эн цагт малин специалистһрин көдлх өрмһн — отар, малин ферм, малин үвлзһнгиц бәәрн болджана. Цуг орн-һутгар 1959-1965 джилмүдт оһн-әмтнә эдл-ахун делгрлтин зуран тоогһин тускар, КПСС-н XXI хурт кех Н. С. Хрущевин докладин тезисмүдәр оһн-әмтнә күр болдж йовх цагт, малин бригадсһн, хөөчһрин бригадсһн көдлмш, цуг малчһрин бәәдл-джиргһлин һеквр цуг оһна организацһн гол оһнүт бәәх зөвтә.

Оһна малиг улм икәр өскдж делгрүүлгһнд малин специалистһрин һилчһнһн өөдлүүлхһн төлә партиһн, профсоюзин болн комсомольск организацә малин специалистһнр дунд ирлцнгһгү көдлмш кедж, эднә сүв-сөлвгһнһ, дамшлтинһ өөдлүүлх даалгьврта.